

1732

На основу члана 52. Закона о јавном тужилаштву („Службени гласник РС”, број 10/23) и члана 17. став 1. тачка 17) Закона о Високом савету тужилаштва („Службени гласник РС”, број 10/23),

Високи савет тужилаштва доноси

ЕТИЧКИ КОДЕКС

јавних тужилаца

I. УВОД

Етички кодекс јавних тужилаца (у даљем тексту: Етички кодекс) ближе уређује етичка начела: законитости, самосталности, непристрасности, сразмерности, одговорности, посвећености и достојанствености.

Сврха Етичког кодекса је да се поштовањем стандарда професионалне етике јавних тужилаца, како у вршењу функције тако и изван ње, допринесе јачању владавине права и поверења јавности у рад јавног тужилаштва.

Под појмом јавни тужилац подразумевају се сви носиоци јавнотужилачке функције, како јавни тужиоци тако и главни јавни тужиоци и Врховни јавни тужилац.

Јавни тужилац поступа у складу са Етичким кодексом, у циљу унапређења достојанства јавнотужилачке функције, јавних тужилаца и јавног тужилаштва.

Високи савет тужилаштва (у даљем тексту: Савет) посебно сматра да носиоци јавнотужилачке функције, поред придржавања начела Етичког кодекса, приликом остваривања своје улоге треба да имају у виду и Смернице Уједињених нација о улози тужилаца усвојене на Осмом конгресу о превенцији злочина и третману преступника од 1990. године у Хавани, Куба, Препоруку Савета Европе (РЕС (2000)19) о улози јавног тужилаштва у кривично правном систему, мишљење Консултативног већа европских тужилаца број 13(2018) о независности, одговорности и етици тужилаца, Декларацију из Бордоа од 2009. године, Повељу из Рима од 2014. године, Европско упутство о етици и понашању за јавне тужиоце Конференције Генералних државних тужилаца Европе од 31. маја 2005. године, Стандарде професионалне одговорности и декларацију основних дужности и права тужилаца Међународног удружења тужилаца.

II. ЕТИЧКА НАЧЕЛА

1. Законитост

Јавни тужилац дужан је да врши своју функцију на основу Устава, потврђених међународних уговора, закона, општеприхваћених правила међународног права и других општих аката, донетих у складу са законом.

Јавни тужилац дужан је да у свакој прилици поштује и штити Уставом и законом гарантована људска права и слободе, да поштује право на правично суђење, претпоставку невиности, као и лични интегритет и достојанство учесника у поступку.

Јавни тужилац не сме да врши непримерен утицај на друге јавне тужиоце и запослене у јавном тужилаштву.

2. Самосталност

Јавни тужилац самосталан је у вршењу функције и дужан је да очува поверење у своју самосталност у раду, у складу са Уставом и законом.

Нико изван јавног тужилаштва не може утицати на јавно тужилаштво и јавног тужиоца у поступању и одлучивању у поједином предмету.

Јавни тужилац дужан је да одбије радњу која представља непримерен утицај на његову самосталност у раду, као и да пријави такав утицај Савету.

Јавни тужилац ужива слободу изражавања и струковног удруживања на начин који је у складу са његовом функцијом и не утиче или ствара утисак да утиче на његову самосталност и непристрасност, у складу са Уставом и законом.

3. Непристрасност

Јавни тужилац дужан је да поступа и одлучује непристрасно, као и да у свом раду чува поверење у непристрасност.

Јавни тужилац дужан је да поступа непристрасно на основу слободне оцене доказа и правилне примене права, уз поштовање претпоставке невиности и права на правично суђење, као и да доноси одлуке

поштујући права свих учесника у поступку, без било каквих наклоности, предрасуда и дискриминације.

Јавни тужилац дужан је да тражи изузеће, када сазна за постојање неког од законом предвиђених основа за његово изузеће.

Јавни тужилац дужан је да обавести главног јавног тужиоца ако сматра да постоје околности које изазивају сумњу у његову непристрасност.

Јавни тужилац дужан је да се уздржи од јавног изражавања политичких ставова и учествовања у јавним расправама политичког карактера, осим када се ради о питањима која се тичу јавног тужилаштва, уставности и законитости, људских права и основних слобода.

Јавни тужилац дужан је да се уздржи од учествовања у политичким активностима које нису спојиве са начелом непристрасности, у складу са Уставом и законом.

4. Сразмерност

Јавни тужилац дужан је да у свакој прилици поступа у јавном интересу, имајући у виду оправдане интересе појединца.

Сва ограничења приватности и појединачних слобода морају бити неопходна, адекватна и пропорционална сврси.

5. Одговорност

Јавни тужилац дужан је да самостално, стручно, савесно, непристрасно, правично и без непотребног одлагања врши јавнотужилачку функцију у складу са законом, поштујући претпоставку невиности и права учесника у поступку, водећи рачуна о заштити људских права, а посебно о правима жртве и оштећеног и спречавању дискриминације по било ком основу.

Јавни тужилац дужан је да пре доношења одлуке предузме све потребне радње, у поступку, у циљу прикупљања доказа, потпуног и тачног утврђивања чињеничног стања и правилне примене закона и других прописа.

Јавни тужилац дужан је да процесне радње предузима ефикасно и ажурно, нарочито поштујући прописане рокове.

Јавни тужилац дужан је да поштује професионалну поверљивост и чува тајне податке које је сазнао у вршењу функције.

Јавни тужилац не сме у приватне сврхе искоришћавати информације до којих је дошао у вршењу функције.

Јавни тужилац дужан је да се уздржи од сваког понашања које би у јавности оправдано могло да створи утисак о коришћењу јавних овлашћења у приватне сврхе.

Јавни тужилац дужан је да поштује мишљења и оправдане интересе учесника у поступку и да их благовремено и потпуно информисе о њиховим правима и обавезама.

6. Посвећеност

Јавни тужилац дужан је да стално усавршава своја теоријска и практична знања и вештине, неопходне за вршење јавнотужилачке функције, прати измене националног законодавства и релевантног међународног права, као и судску праксу домаћих и међународних судова и Европског суда за људска права.

Јавни тужилац има право и обавезу на стручно усавршавање.

Право и обавеза стручног усавршавања учешћем на семинарима и предавањима припада равноправно свим јавним тужиоцима, о чему се води рачуна у јавном тужилаштву.

7. Достојанственост

Јавни тужилац дужан је да се у свакој прилици уздржи од понашања које би могло да наруши његово лично достојанство, као и част и углед јавнотужилачке функције и поверење јавности у рад јавног тужилаштва.

Јавни тужилац дужан је да се према грађанима, учесницима у поступку, другом јавном тужиоцу, запосленима у јавном тужилаштву, припадницима осталих правосудних професија, полиције, безбедносних служби и других државних органа опходи са уважавањем и поштовањем.

Јавни тужилац дужан је да поштује достојанство и уважава интересе оштећених, као и да им пружи одговарајућу заштиту, посебно водећи рачуна о спречавању секундарне виктимизације жртава кривичних дела.

Јавни тужилац дужан је да својим одевањем не нарушава професионални и лични углед.

Јавни тужилац дужан је да својим активностима на друштвеним мрежама не нарушава професионални и лични углед и поверење јавности у јавно тужилаштво.

III. ОДГОВОРНОСТ ЗА КРШЕЊЕ ЕТИЧКОГ КОДЕКСА

Јавни тужилац дужан је да се у свакој прилици придржава етичких начела прописаних овим кодексом.

У случају сумње да је дошло или би могло доћи до кршења одредаба Етичког кодекса, јавни тужилац може се обратити Етичком одбору Савета за давање мишљења.

Грубо непримерено понашање јавног тужиоца којим се, кршењем етичких начела, озбиљно нарушава самосталност и непристрасност јавног тужиоца, као и поверење у јавно тужилаштво, представља кршење Етичког кодекса у знатној мери.

Савет се стара о примени и поштовању Етичког кодекса.

IV. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Смернице за примену Етичких начела садржане су у Прилогу 1. овог кодекса и чине његов саставни део.

Даном почетка примене овог кодекса престаје примена Етичког кодекса јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Републике Србије („Службени гласник РС”, број 42/21).

Овај кодекс се примењује од осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

А број 269/24

У Београду, 15. априла 2024. године

Председник Високог савета тужилаштва

Бранко Стаменковић, с.р.

ПРИЛОГ 1.

СМЕРНИЦЕ ЗА ПРИМЕНУ ЕТИЧКИХ НАЧЕЛА

1. Законитост

Смернице:

1) Јавни тужилац поступа у јавном интересу и интересу грађана, ради обезбеђивања поштовања и заштите људских права и слобода предвиђених међународним уговорима, а нарочито Конвенцијом о заштити људских права и основних слобода и праксом Европског суда за људска права.

2) Јавни тужилац приликом доношења сваке одлуке, а нарочито оне којом се поступак окончава, треба да пажљиво размотри сва чињенична и правна питања у конкретном случају и одлуку донесе тек након што се увери у њену правилност и законитост.

3) Јавни тужилац поштује претпоставку невиности, тако да никада јавно не износи лично мишљење о кривичној одговорности лица против којих се води предистражни поступак, истрага или кривични поступак.

4) Јавни тужилац не треба да даје било какав коментар у јавности или приватно, уколико би то могло представљати непримерен утицај на друге јавне тужиоце.

2. Самосталност

Смернице:

1) Јавни тужилац у вршењу своје функције треба да буде самосталан у односу на законодавну и извршну власт, средства јавног информисања, удружења грађана, политичке странке, привредна друштва, финансијске институције, јавне личности или друга лица, као и да врши функцију одбијајући било какав непримерен утицај, наговарање, притисак или претњу, тако да јавност има јасну слику о непостојању таквих веза или утицаја.

2) Јавни тужилац, поред обавезе да одбије сваки непримерен утицај на свој рад, треба да такав утицај пријави Поверенику за самосталност Савета.

3) Јавни тужилац се, приликом вршења своје функције, може консултовати о правним или фактичким питањима са другим носиоцима правосудних функција или запосленима у правосудним органима као и са другим лицима која поседују релевантна стручна знања, водећи рачуна да тиме не угрози своју самосталност, као и права и интересе учесника у поступку.

4) Јавни тужилац треба да се понаша на начин који указује, односно унапређује поверење јавности и учесника у поступку у његову самосталност, као и у самосталност јавног тужилаштва.

5) Јавни тужилац треба да избегава и одбије контакте са трећим лицима када она траже да разговарају о предмету чије је решавање у току.

3. Непристрасност

Смернице:

- 1) Јавни тужилац треба да се уздржи од давања изјава или коментара у јавности, због којих би се у предметима у којима поступа могао створити утисак пристрасности.
- 2) Јавни тужилац, у обављању своје функције, не сме речима или поступањем изражавати предрасуде или вршити дискриминацију према странама у поступку засноване на раси, полу, језику, верској, националној и етничкој припадности, друштвеном сталежу, инвалидитету, старосној доби, брачном и породичном статусу, сексуалном опредељењу, родном идентитету, социјалном и економском статусу и другим стварним, односно претпостављеним личним својствима.
- 3) Јавни тужилац не сме прихватити никакве погодности или надокнаде везане за његово поступање и садржај његових одлука.
- 4) Јавни тужилац треба да затражи своје изузеће ако у јавности постоји сумња у његову непристрасност. Сумњу у непристрасност нарочито подстичу породичне, пословне, пријатељске, партнерске и сличне везе са странкама и њиховим заступницима.
- 5) Јавни тужилац треба да се уздржи од учествовања у јавној дебати ако то може да наруши поверење у његову непристрасност.
- 6) Јавни тужилац може да учествује у грађанским, добротворним и верским активностима, под условом да те активности не угрожавају утисак непристрасности.
- 7) Јавни тужилац неће давати новчане прилоге политичким странкама или кампањама.
- 8) Јавни тужилац неће потписивати петиције политичког садржаја, осим ако се ради о питањима која се тичу јавног тужилаштва, уставности и законитости, људских права и основних слобода.
- 9) Јавни тужилац медијима треба да пружи тачне и објективне информације штитећи интересе кривичног поступка, посебно водећи рачуна да не угрози живот и физички интегритет лица укључених у поступак, приватност учесника у поступку или повреди претпоставку невиности.

4. Сразмерност

Смернице:

- 1) Јавни тужилац треба да се са једнаким поштовањем односи према свим особама са којима има професионалне контакте, узимајући у обзир њихове посебне потребе и интересе.
- 2) Јавни тужилац треба да препозна и поштује различитости у друштву, које се нарочито односе на расу, пол, језик, верску, националну, етничку припадност, друштвени сталеж, инвалидитет, старосну доб, брачни и породични статус, сексуално опредељење, родни идентитет, социјални и економски статус, као и друга стварна, односно претпостављена лична својства.

5. Одговорност

Смернице:

- 1) Јавни тужилац треба да има свест о томе да његово понашање, поступање и одлуке могу постати предмет јавне дебате и да тиме може угрозити углед и поверење у јавно тужилаштво.
- 2) Јавни тужилац неће користи свој положај за прикупљање средстава и остваривања других погодности или користи у било које сврхе.
- 3) Јавни тужилац треба да избегава да предузима пословне активности и финансијске аранжмане који могу изазвати неповерење јавности у његов интегритет.
- 4) Јавни тужилац и чланови његове уже породице неће тражити нити прихватати поклоне, позајмице и друге услуге и користи везане за поступање или пропуштање у обављању тужилачке функције, нити ће то дозволити тужилачком особљу или другим који су под његовим надзором.
- 5) Јавни тужилац не сме на било који начин да учествује у активностима члана породице на прикупљању средстава у његовим пословним, политичким, грађанским и другим активностима, ако тиме злоупотребљава свој положај.
- 6) Јавни тужилац, у складу са прописима који регулишу дужност пријављивања поклона, може примити протоколарне и пригодне поклоне, под условом да се тај поклон не може оправдано сматрати за покушај утицања на јавног тужиоца у обављању његове функције, или на други начин стварати утисак у јавности о његовој пристрасности.
- 7) Јавни тужилац ће се трудити да осигура информисаност жртава и сведока о њиховим правима и да, уколико је то неопходно, затражи за њих и њихове најближе психолошку подршку и физичку заштиту, узимајући у обзир ставове, легитимне интересе или могуће страхове жртава и сведока.

6. Посвећеност

Смернице:

1) Јавнотужилачка функција има приоритет над свим осталим ангажовањима јавног тужиоца, осим у изузецима у складу са законом.

2) Јавни тужиоци кроз доступне електронске базе треба непрестано да прате тужилачку и судску праксу, измене прописа, као и праксу Европског суда за људска права.

3) Јавни тужилац треба да усавршава своје професионално знање и способности током целокупне каријере.

4) Главни јавни тужилац треба да подржава јавне тужиоце и остале запослене у јавном тужилаштву да усавршавају своје професионално знање и способности.

7. Достојанственост

Смернице:

1) Јавни тужилац не сме да користи говор мржње, нарочито груб, увредљив или ниподаштавајући језик или да даје дискриминаторске изјаве, дискриминаторски поступа или се непримерено понаша, како у јавном тужилаштву, тако и ван њега.

2) Јавни тужилац не сме толерисати никакав облик сексуалног или другог узнемиравања, вређања достојанства, било који облик дискриминације или било какав облик неприхватљивог понашања на свом радном месту.

3) Јавни тужилац треба да избегава лични контакт са лицима за која има сазнања да су из криминогене средине.

4) Личним контактом јавног тужиоца не сматра се случајан сусрет са овим лицима, а посебно ако му је присуствовао већи број других лица.

5) Изјаве и ставови јавног тужиоца дате на друштвеним мрежама сматрају се изјавама датим у јавности.

6) У комуникацији са представницима медија, јавни тужилац треба да се понаша коректно, са пажњом, стрпљењем и дужним поштовањем према свакоме од њих.